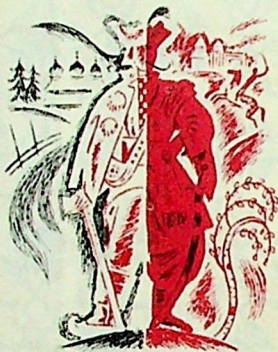

EX LIBRIS

РОМАНА
ЕЗОВСЬКОГО

БОГДАН ЛЕПКИЙ

СЛОТА

Нуса Лепківна

ЛЬВІВ-КИЇВ
Накладом „Червоної Калини“
1926

С Л О Т А

Закурились зелені ліси,
Горді гори вповились імлою.
Що мені ти, осени, даси
За красу, яка була весною?

Дам тобі передсмак небуття
І хвилину тихої задуми,
Відірвуться мисли від життя
І полинуть, як осінні шуми.

✓
Обсіли небо хмари сірі,
Розкислось на шляхах болото,
І вітер, як жебрак на лірі
Своє марненьке »тірі - лірі«
Стихенька бренькає під плотом.
Слота...

Довбач в ялицю клювом стука,
І крук над церквою літа.
Велика, сіра, близорука
Зпоза плотів вилазить скука
І світ до лона пригорта.
Слота...

Від дуба до дуба, від бука до бука
Стежками, пляями блукає розпука;
Ходить, блукає, стане зітхає,
Когось шукає, сама не знає
кого.

Блукає — шукає вчорайшої днини:
»Деж тії години, деж тії перлини,
Що горіли у намисті,
Мов жемчужини огнисті —
гей, го! Гей, го!»

Чого ти шукаєш, кого ти гукаєш,
Хіба у минуле доріженьку знаєш?
Розірвалося намисто,
Розкотились перли чисто,
Не збіреш — ого!
Не збіреш,
о-го!

І притулилася до смереки
І задивилася у далеке
І через мраку по долині
Вірлом пустила очи сині,
З верхів Олімпу до Голготи.
Скажи, дівчино, хто ти? хто ти?

Весни аромою пахнуть коси,
З мarmору викуті ноги босі,
А губи в тебе пурпурові,
Мов ті малини у діброві,
І тільки одіж лати й лати...
Скажи: звідкіля і чия ти?

»Як що цікав, то питайся зорі,
Питайся хвиль у синьому морі,
Питайся вітру степового,
Питайся Господа самого, —
Не маю роду, ані хати,
Я називаюсь Пісня, брате«.

І притулилася до смереки
І задивилася у далеке,
І через мраку по долині
Вітром пустила очи сині,
І одяглася, млою - димом
І відлетіла херувимом.

Шукає око і нігде
Блакиту неба не найдé.
Кругом, немов овець отари
Товпляться сіро - бурі хмари
На срібних пустахах небес.
Помежи хмари, ніби пес
Вганяє вітер. Сторожить,
А дощ паде і ліс шумить.
І тільки чути скрегіт пил,
Крик рубачів і луск сокир,
І дужий певний помах крил, —
Орел летить на жир.

Падуть дощі і позіхає ліс
Синявою імлою.
Нараз: »тарáх!« гукнув десь кріс
І вітер вість грізну поніс
Далекою луною.

Здрігнувся дуб, збудилася зі сна
Осика трепетлива.
»Що сталось?«... »Труп«... »Хто? Де?«... »Сарна,
Вбила ї куля навісна,
Сарня осиротила«.

І піднялись на лапки заяці
І зиркають трівожно:
На раменах, на патиці
Сарну криваву два стрільці
Несуть в село... »Як можна!«

Почула стріл і, щоб не було лиха,
Тельмом побігла в гавру медведиха.

Ах якже втішилась дітьми дрібними,
Що їх застала в хаті ще цілими.

А діти в крик: »Мамуся йде з діброви!
Розкажуй нам, мамусю, що про лови!«

»Про лови? Що? Стрільці сарну забили
Та ще й мале сарня осиротили.«

»Сарну? Защо? Вонаж блага собою,
І живиться не мясом, а травою.«

»Блага? Пусте! Ми всі для чоловіка
Лиш звірята, чи виє хто, чи квіка,

Чи гавкає. Для нього всі ми ворог,
І має він для нас лиш кулі й порох.

Не лиш для нас, на ближніх йде війною
І оден одного вбиває в бою.

Ти й не догадуєшся, синку лобий,
Який той чоловік жорстокий, грубий,

Яка у ньому злість і хитрість скрита,
При нім, то ангел навіть Лис Микита.

Дух пуці най вас перед ним заступить,
Бо, як стріне, то вбе і шкіру злупить.«

І знову ніч і знову день
Без сонця, цвітів, без пісень,
Одноманітний.
Лиш ті круки
Зловіщо крачуть, лиш хрести
Сухі і порохнаві руки,
Мов на нові готові муки
Безрадно в п'їтьму простягли
На роздорожах.
Гень в імлі,
Далеко дуже від землі
Сумними, довгими ключами
Летять у вирії журавлі,
Пращаючись на довго з нами
Своїм »кру - кру!«
А на межі
Хитається сухе будяче;
Стрясає каплі дощеві
І здалеку здається, наче
Й воно також за літом плаче.

✓
На узліссю хатина,
Дощ спливає по стрісі,
Крізь віконце дівчина
Блудить оком по лісі.

Зупинилась на стежці:
»Ні його, ані сонця!«
І мережить в мережці
Узористі віконця.

»На край світа, він клявся,
Що за мною полине,
А тепер налякався
Дощевої години...«

На узліссю хатина,
Скаче зайчик по стежці,
Покотилась перлина
По нитках у мережці.

17

✓
Заховався в сивій хмарі
Зелеміль.
Не ходити всім у парі...
Амінь!

Не ходити тим у парі
по пляях,
Що згубили в сивій хмарі
свій шлях.

Що згубили, бо не дбали
про його, —
• Сніги слід позадували —
о-го!

✓
Дощі, слота
І болота,
Нігде ні фялків, ані рож
знайти не мож.

Пливуть літа,
Як та вода,
І я не той і ти не та,
не молода.

Та не журись!
Судьбі корись!
Будь рада, що і в нас весна
була колись!

Щож тим робить,
І як їм жить?
Що в них зима, а їм нема
за чим тужить?

8

✓
Не вжеж не було в нас весни,
Та ще якої?!
Не вжеж не снилися нам сни
Легенди золотої?

Не вжеж ми в казку не ішли
Гаєм - розмаєм?
Тепер нам скучно на землі,
Ми тужимо за раєм.

70

Прогуділа гірська туча
по шпилях,
Нагорнула каменюча
на наш шлях.

Хто відгорне це каміння
зі шляху,
Та хто визволить сумління
від жаху?

Умліває серце з болю
від примар,
Що вергли ми нашу долю
в чорний яр.

В тім ярі на сáмім споді
клекотить, —
Завернути долю годі,
що робить!

*

*

*

(Товаришам присвята).

Ну, щож!... Пройшли горячі дні,
Тепер настане холодок.
Заліземо в який куток
І при медку, чи при вині
Минулі спомини давні
снуватимемо.

Згадаємо весну рясну,
Черемхи пахощі і рож
І птахів спів, що вснуть не мож,
Згадаємо і — я засну
Над чаркою, а ти такбж
здрімаєшся.

І може ще раз зацвите
Весна посеред наших мрій,
І заспіває соловій,
Засяє сонце золоте,
І залунає голос твій:
»Гей! Меду ще!«

Кругом спокій. В селі поснули люди,
В хатах погашено огні.
Між хмарами самотня зірка блудить
В далечині.

Поміж лодьми, в краю брехні й облуди,
Чи ти пройшла свій шлях, чи ні?
Чи дух твій ще понад провалля блудить, —
Скажи мені!

В глухім ярі, у дитьчому провалі
Лежить закопаний топір зі сталі.
На Купала Івана о півночі
Від нього сяйво бє і сліпить очі.

Пропаций, хто в цей яр тоді попаде,
Не верне в хату і за стіл не сяде,
За Довбушем і Дзвінкою пляями
Забутих предків побіжить слідами.

Закуталась веренькою старою,
В руці кривуля, торба під пахою,
Волосся — мерва, як ганчірка лиця,
Колись газдиня, нині чарівниця.

Колись гнучка, висока, як смерічка,
Румяна, свіжа, як в городі чічка,
Як гадина вюнка, швидка, як ланя,
Богом призначена до раювання.

Як власну пазуху, так знала гори;
У Довбушеві бігала комори
До легінів, то знов під тую стінку,
Де на розмову Довбуш кликав Дзвінку.

Не одну ніч, від вечора до рана
Сміялася, любовним щастем п'яна,
Аж зорі меркли, аж вітри німіли,
За нею легіні божеволіли.

А нині в слоту стежкою крутою
Іде, збираючи дурман і тою,
І мандрагору і всіяке зілля,
То від кохання, то від божевілля.

Чого ти, чого до біса
Торчиш кілком посеред ліса?

Глядиш на небо, хмариш брови,
Що закурилися діброви,

Що сонця зпоза хмар не видно.
Гей, брате, як тобі не соромно!

Не можеш в дебри йти на лови,
Так тягай ріще із діброви.

А як дараби годі гнати,
То потрудися коло хати.

Роботи всякої чимало,
Лиш не кажи, що все пропало.

Пропає, в кого нема охоти
Ні до життя, ні до роботи,

В кого нема надій на краще:
Ледацюму життя ледаще!

Хто, дивлячись, як крутяться ліси
І як верхи вкриваються імлою,
Відчує приваб весь, весь чар краси,
Якою світ пишався тут весною?

Хто, чуючи, як дощ паде й паде
І вітер у гірських яругах віє
На ті самі акорди попаде,
В яких колись співали соловії?

І хто читаючи отсі рядки
Безароматні, виролі в негоді,
Вгадає, що за чарівні квітки
Росли в мого духа огороді...?

— — — — —
Лиши отсе питання, ах лиши!
Не перший ти собі його поставив.
Як чуєш і як можеш, так пиши,
Для себе, для людей, або для справи.

Знайдеться хтось, кому отсі стрічки
Затьохкають у серці соловієм,
Заграє Черемош, запахнуть смерічки
Засвітний вітер по душі повіє.

І скаже він: »ось жив колись поет,
Непризнаний людьми, незрозумілий«.
Ми всі оден безтямний горолет
До незбагнутої якоїсь ціли.

І хоч не всякий долетить туди,
Де на шпiлях безсмертна слава сяє,
Залишаться пісні, немов сліди,
Котрими дух нових доріг шукає.

Нових доріг, невідомих шляхів
На зустріч завтрішній, великій днині.
Щасливий той, що пособити вмів
В лету до зір зневіреній людині!

